

על הפורנוגרפיה

ג'ורג' סטיינר

קיצורו של דבר: אם אנו מניחים כדבר נתון את המיבנה הפיסיולוגי והעצבי של גוף האדם, הרי מספר הדרכים שבהן אפשר להשיג או לעצור אורגאזם הוא מוגדר וסופי מעיקרו. המתמטיקה של המין נעצרת אישהו בסביבות המספר "ששים ותשע". אין כאן סדרות טראנסצנדנטאליות.

זהו ההגיון שמאחורי "מאה ועשרים יום". בהתלהבותו הפדאנטית של אדם המנסה לחשב את הערך π עד לספרה האחרונה שאחרי הפסיקה, טרח די סאד להעלות בדמיונו — ולתאר — את סך כל הצירופים והחילופים הארוטיים. הוא שיווה לנגד עיניו קבוצה קטנה של גופי אדם וניסה לספור ולספר כל צורה של עונג ומכאוב מיני שהללו היו יכולים להתנסות בהם. מספר הערכים המשתנים מועט להפתיע. לאחר שנוסו כל מצבי הגוף האפשריים — יש הגבלות מצד כוח המשיכה של כדור-הארץ — והובאו במגע מירב האזורים הארוגניים של מירב המשתתפים, מתוך חיכוך, שחיקה והחדרה, לא נשאר עוד הרבה לעשות או לדמות. אפשר להלקות ולספוג מלקות; אפשר לאכול צואה ולגמוע מי רגלים; פיות ומבושים אפשר שיבואו במגע זה ובמגע אחר. אחר כל הדברים האלה באה אפרורית השחר ועמה הידיעה שלא נשתנה הרבה מיום שפגש האדם לראשונה בעז או באשה.

זוהי הסיבה הגלויה וההכרחית לשממון לאין-מפלט של כל ספרות פורנוגרפית, לעובדה הידועה יפה לכל שוחרי דוכני הספרים הישנים ברחוב צ'יירינג קרוס בלונדון או בפאריס שלפני גי די גול, כי ספרות הזימה חוזרת על עצמה עד לטירוף. הדקוראציה משתנה. בימים ההם היתה זו אומנת ויקטוריאנית בנעליים גבוהות המלקה את אדון הבית, או כוהנת המציץ מעבר לגדר של בית-כסא לנערים. מלחמת האזרחים בספרד הציפה את השוק בנזירות שנאסו ובעכוזים על חודי כידונים. בשעה זו יודעים הסוחרים המומ-

וכי יש בעולם פורנוגרפיה מעין הסיפורת המדעית? אני מתכוון למשהו חדש, התנסות מינית חדשה, פרי הדמיון האנושי. הסיפורת המדעית משנה את מערכת החלל והזמן ככל העולה על רוחה; יכולה היא להקדים מסובב לסיבה; היא פועלת בתחומי מערכת הגיונית שהיא כליל אפשרויות — כל מה שאפשר להעלות בדמיון, אפשר שיקרה". אבל האם יש בה כדי להוסיף משהו לרפורטואר הארוטי? שמעתי, כי ברומאן אחד העתיד להתפרסם מתמכר הגיבור, בן כדור הארץ, למעשה-אונן הדדי עם יצור אינטרפלאנטיטארי מפלצתי. אבל בעצם אין כאן חידוש אמיתי. סברה שאפשר להיזקק לכל דבר, מאצות ועד אקורדיונים, ממטאוריטים ועד אבן-ספוג שעל פני הירח. מפלצת ילידת שביל-החלב אינה משהנה את העניין מיסודו. אין בכך כדי להרחיב הרחבה ממשית את תחום הווייתנו המינית.

זוהי נקודה מכרעת. למרות כל ההתמוגגות המפוייטת או המטורפת על שלל התבניות ועל הדינאמיות ללא גבול של המין, הרי הסך הכולל של התנועות, הסיפוקים והדמיונות שבגדר האפשר הוא מוגבל ומסויים. מן הסתם יש יותר מיני מזונות, יותר אפשרויות שלא נתגלו של הגאה וסלידה גאסטרונומית, מאשר המצאות חדשות בתחום המין למן היום שהקיסרית תיאודורה גמרה אומר "להביא סיפוק לכל פתחי אהבים שבגוף האדם במלוא המידה ובאותה שעה עצמה". פשוט, אין די פתחים. מנגנון האורגאזם כרוכים בו התייגעות מהירה למדי והפסקים תדירים. מערכת העצבים מאורגנת כך, שההיענות לגירויים סימולטאניים במקומות שונים בגוף מביאה לידי תחושה יחידה, מטושטשת כלשהו. הרי עיון (שהוא עיקר לגבי די סאד ולגבי הרבה מן הספרות הפורנוגרפית) שיכול אדם להכפיל את האכסטאזה אם הוא בועל בה בשעה שהוא נבעל מעשה-סדום — הוא דבר איולת גמורה.

יותר. ביירדסלי או פיאָר-לואי הן דמויות זוטות בספרות, אך בכתבי הפריצות-שלהם יש מחן התקופה. ואף על פי כן, בחריגים מעטים מאוד, אין ל"פורנוגרפיה גבוהה" חשיבות ספרותית גדולה. פשוט אין זו אמת כי בארונות הנעולים שבספריות הגדולות או באספים הפרטיים ספרות יצירות-פאר בשירה ובסיפורת, יצירות-ש-הצביעות והצנוורה גזו אותן. (קצת רישומים מן המאה השמונה-עשרה וקצת הדפסים יאפאניים נותנים מקום להניח שאולי שונה הדבר באמנות הציור; נראה שבתחום זה אמנם יש יצירות-ש-טיבן מעולה ואינן מצויות לרבים.) קורא אדם מקצת מן הקלסיקה של ה"אַרוטיקא" ונמצא למד כי זו שטופה במוסכמות, כי טווח הדמיון בה מוגבל והיא נבלעת כמעט בלי משים בפסולת-החלומות של ספרות הזימה הרגילה, זו שביצור המוני.

לשון אחר: קו הגבול בין חיבורים כגון "תי-ריזה הפילוסופית" או "לסביה ברנדון" מצד אחד לבין ספרים כגון "השוט המתוק" או "ירכי המ-שי" מצד אחר, מיטשטש על נקלה. החילוק בין "היצירות הקלאסיות האסורות" לבין מטעמי-תחת-הדלפק הוא, בעצם, עניין סמאנטי או דבר התלוי ברמת אוצר המלים והאמצעים הריטוריים המשמשים לעורר קישוי-אבר. ההבדל הזה איננו מהותי. טול, למשל, את המשרתת המאוננת באחת הדוגמאות האחרונות של "הרומאן האמריקני הג-דול" ולעומתה את המשרתת שעיסוקה דומה בס-פר כגון "קראו לה דולי" (המחיר ששה שילינגים, תאריך איז). מצד הגירוי הארוטי אין ההבדל אלא לשוני בלבד; ליתר דיוק — מכיוון שקריאת דב-רים בשמם שוב אינה פסולה גם בספרות הטו-בה — אין כאן אלא ענין של חכמת הסיפור בל-בד. לא כתיבה זו ולא כתיבה זו אינן מוסיפות דבר על פוטנציאל הרגש האנושי; שתיהן מוסי-פות על הפסולת.

אכן תוספות של ממש נדירות הן מאד. מעטים מאוד הסופרים שהיה בכוחם ובהשראתם כדי ל-הרחיב בפועל את אופק תודעתנו המינית, שנתנו מוקד חדש למשחקה הארוטי של הנפש, שגילו תחום תודעה שהיה נעלם או בחזקת אדמת בור.

חים לדבר לספר על ביקוש לסיפורים על חילופי נשים בין זוגות נשואים בפרברי מגורים או במ-קומות נופש. אבל במים-שאינן-להם-סוף של ספ-רות-האשפתות לא נשתנה הרבה מעולם. תחום פעולתה של ספרות זו גדור ומוגדר בנוסחאות מושגרות של סאדיזם מדרגה נמוכה, הלצות-של-בית-כיסא וסיפורי דמיון באנאליים על כוח גב-רא אגדי או על כוח ההיענות של נשים. בחומר זה כמעט הכל צפוי, ממש כמו במדריך של צופים.

מעבר לקו הספרות הזולה — והגבולות מטוש-טשים — מצוי העולם של ספרי "אַרוטיקא", הכ-תיבה בעיני מין שיש לה יומרות ספרותיות או תביעות של ממש. זהו עולם שהיקפו גדול מכפי שנהוג להניח. ראשיתו במגילות-הגומא הספרו-תיות במצרים העתיקה. בתקופות מסוימות בחיי החברה המערבית היה שיעורה של "הפורנוגרפ-יה הגבוהה" מרובה אולי על שיעורה של "הספ-רות היפה" סתם. דומני שכך היו פני הדברים באלכסנדריה בימי השלטון הרומאי, בצרפת של ימי הרז'אנס ואולי אף בלונדון בשנות התשעים למאה הקודמת. חלק גדול מספרות המחתרת ה-זאת נגזרה עליו כליה. אבל כל מי שהורשה לבוא בשערי ספריית קינסי בבלומינגטון, וזכה בהד-רכתו של מר ג'ון גאניון, נתחווה לו העובדה המתמיהה, שכמעט אין לך סופר חשוב מן המאה הקודמת או מן המאה הזאת שלא הביא אי-פעם לעולם יצירה פורנוגרפית, בין כובד-ראש ו-בין מתוך כובד-ראש עמוק יותר שבהלצה. וכן מעטים להפליא הם הציירים, למן המאה הי"ח ועד לפוסט-אימפרסיוניסטים, שלא השאירו אחריהם לפחות סידרה אחת של תחריטים או רישומים פורנוגרפיים. (האפשר להגדיר אמנות מופשטת גם בכך שאין היא עשויה להיות פורנוגרפית?)

ב

מובן מאליו שקצתן של היצירות הללו הן בע-לות עוצמה ומשמעות ספרותית. כאשר סופר כ-דידרו, כקראַפיון-הבן, כוורלן, כסוינבורן או כ-אפולינר, כותב "אַרוטיקא", חזקה שיהא בכך מן הסגולות שמצויינות בהן יצירותיהם הפומביות

אליות שהקובץ שלו גדוש בהם מן הערך הספרותי והמקוריות האמנותית של הספרים שפירסם ב-הוצאתו. הוא יוכל לטעון כי אחדים מן הספרים שפירסם ושמתוכם ליקט את ליקוטיו הם בראש מערכות התודעה המודרנית, ושהם בחזקת יצירות קלאסיות של הספרות שלאחר המלחמה; כי ההתעניינות הנמרצת של הסופרים הללו בהתנסות המינית נעוצה בכך שהסופר המודרני רואה במיניות את התחום האחרון שעודנו פתוח לפניו, הזירה שבה שומה עליו להתמודד עם מתח הרתבותנו, אם אך יש בו יושר-לב ונכונות לדבר לעניין; כי עמודי הקובץ הזה זרועים מילים אסורות ותיאורים מפורטים של יחסי מין למיניהם ולשינוייהם דווקא משום שהיה על הסופר להשלים את מלחמת השחרור שהתחיל בה פרויד, משום שהיה עליו להתגבר על איסורי המלים ועל צביעות הדמיון שכבלו את ידיהם של דורות קודמים בשעה שהיו רומזים על התחום החיוני והמסובך ביותר בהווייתו של האדם.

"כתיבת ספרים מגויים היתה השתלבות הכרחית במלחמה המשותפת נגד עולם המוסכמות. היא היתה מעשה של חוכה."

טענתו של מר ג'ירודיאס טענה, זכרונותיו ודברי הפולמוס שלו אינם נעימים למקרא (יש לו נטייה לבכיינות), אבל רשימת הספרים שהוציא לאור יש בה אומץ-לב וברק. כתביו של הנרי מילר יש להם חשיבות בדבריימי הפרוזה האמריקנית ובתולדות הגדרת-עצמה של אמריקה. הוצאת "אולימפיה" הוציאה לאור את "ואט" של סמואל בקט וכן מקצת כתביו של ז'אן ז'נה (לא את המחזות ולא את מיטב הפרוזה שלו). "פאני היל" ובמידה פחותה מזו גם "קאנדי" הם תיאורו המלעיג של אורגאזם, ספרים שיש בהם כדי לבדח כל אדם שפוי בדעתו. "הספר השחור" של לורנס דארל אינו ראוי לדעתי לכתרים שקשרו לו, אבל יש לו חסידים נאמנים. ג'ירודיאס עצמו יאמר מן הסתם, כי פירסום "פת צהרים בעירום" של בארוז הוא שיא כוח ההבחנה שלו, אבל אינני מסכים. לי נראה שזהו ספר של שיעמום צורם, נבער ומדושן-עצמו עד לתוך-תוכו הריקני.

דומני שיש לכלול ברשימה זו את סאפו, אשר בשירתה קלטה האוזן המערבית, אולי לראשונה, את הצליל הצורם ומורט-העצבים של מיניות עקרה, של אביונה העוברת בהכרח ובמכוון גבוה לה של כל רווייה. קאטולוס הוסיף, כמדומה, משהו, אף שממרחק הזמן כמעט אי אפשר להבחין ולקבוע מה הדבר בחונו אשר עורר חרדה, אשר גרם ועזעזע ממשי כל כך בתודעה. ההתאם ההדוק, המחושב עד-דק, בין האורגאזם לבין המוות בשרה ובאמנות של הבארוק ובשירה ובאמנות המטאפיסית העשיר בממש את מורשת רגשותינו, כשם שאירע קודם בעטיו של הדגש הבתוליות. ההתפתחות ביצירת דוסטויבסקי, פרוסט ומאן, של זיקת-הגמלין בין רפיון העצבים, הפסיכופאטור-לוגיה של האורגניזם לבין פגיעות ארוטית מיוחדת, היה בה כפי הנראה חידוש. די סאד וזאכר-מאוזך התקינו חוקים ותחביר דראמאטי חדש לשטחי גירוי שהיו מפורדים או לא היו נהירים ביותר. ב"לוליטה" מתעשר מלאי פיתוינו העשרה של ממש. משל כאילו הכניס נאבוקוב לשדה ראייתנו דברים שהיו אך בקצה האופק (ב"לא-ראבוויז" של באלזאק למשל) או נשמרו היטב בתחום הבלתי סביר על ידי דיספרופורציה (ב"ע-ליסה בארץ הפלאות"). אך הישגים אלה נדירים.

האמת לאמתה היא כי בתחום ספרי ה"ארו-טיקא" כמו בשפעי השפעים של "הספרים הגסים", אותם הגירויים, אותם העיוותים והדמיונות מופיעים וחוזרים ומופיעים בתדגונות לאין הביע. ברוב החיבורים הארוטיים, כבחלומי של רואה-קרי, סובב וחוזר הדמיון בתוך המעגל הסגור של דברים שהגוף עשוי להתנסות בהם. פעולות הנפש של המאונן אינן מחול אלא דשדוש.

ג

מר מוריס ג'ירודיאס שהביא בילקוט "אולימ-פיא רידר" מבחר דברים שיצאו בשעתו בהוצאת דברי ארוטיקא שלו בפאריס, מן הסתם יאמר כי אין זה ממין הטענה, לדידו אין להפריד את הרצף האין-סופי של ניאופים, הלקאות, מעשי-אונן, הזיות מאזוכיסטיות והתכתשויות הומוסקסו-

הוא מראה אוזן רגישה לגבי הפעולה שפועלת ההתייחסות לכוון ולדלדל את שימושי הלשון שלנו. אפשר שיש עוד צימוקים בספר, אבל מי זה יכול לקרוא הכל? לטעמי שלי יש פנינה אחת בכל הילקוט. היא מצוייה בפיסקה (אפשר מזויי-פת?) מתוך "חיי ואהבותי" לפראנק האריס. ב- התפתלו סחור-סחור בתנוחות שונות עם שתי קטינות מזרחיות עירומות ועם הסרסורית הברי-טית שלהן, מבזיקה במוחו של האריס פתאום ההכרה, כי "הנה יש כאן ראייה לסתור הרבה מ- מחשבתו של קארל מארכס. רק הבוהמי יכול לה- יות בן-חורין, לא הפרוליטריי". הופעתו של פראנק האריס היוצא להפריך את "הקאפיטאל" בשעה שכל אבריו ויצריו מעוסקים עיסוק אֶכְסְטָאטִי, שווה גם שווה במחיר.

ד

ואף על פי כן אין הדבר כך. שכן המחיר גבוה הרבה יותר ממה שמעלים בדעתם מר ג'ירודיאס, מרת מרי מק-קארתי, מר ויילנד יונג ושאר מלי-צי-היושר של גילוי הלב הגמור. המחיר משתלם, במידה גדולה, לא רק על חשבון חירותו האמי-תית של הסופר אלא על חשבון המלאי המידלדל של רגש ותגובת הדמיון בחברה של זמננו.

ההקדמה לאותו ילקוט סיומה בתרועת נצחון:

"הצנזורה המוסרית היא מורשת העבר שמקורה בור-רות של שלטון הכמורה הנוצרית. משבא זה אל קצו כמעט, רשאים אנו לצפות לתמורה בספרות מכוח הופעתה של החירות. לא חירות במובנה השלילי, אלא חירות כאמצעי לגלות את כל צדדיה החיוביים של נפש האדם, שכולם פחות או יותר מקורבים הם למיניות או שהם תולדותיה".

הנחה זו האחרונה אווילית היא לבלי האמין כמעט. הדבר הטעון בדיקה רצינית היא החיווי בדבוי החירות, בדבר שיחזור חדש והרה-תמורה של הספרות על-ידי ביטול איסורים, איסורי מלים ואיסורי דמיון.

מימי משפט "ליידי צ'אטרלי" ומשעה שנכשלו קצת נסיונות להטיל איסור על ספרים של הנרי מילר, נפרצו הסכרים. ספרי די סאד, דקדוקיהם ההומוסקסואליים של ז'נה ושל בארוז, "קנדי",

הפרסומת שזכה לה חשובה רק משום עדותה על זרמי ההומוסקסואליות והאכזריות האופנתית ה-שולטים ב"קריית ספר" החכמנית בשעה זו. אכן בארוז מטיח כתב-אישום כלפי קוראיו, אבל אין לו לזה אותה משמעות של עוז ונבואה שג'ירודי-אס טוען לה. על כל פנים אין ספק בהזדהותו העמוקה של ג'ירודיאס ובסיכונים שנטל על עצמו. אכן, שנים מן הספרים שפירסם הם באמת ספ-רים קלאסיים. הוא הבחין בגאונותם, ושמו ייש-אר כרוך בשמם לתפארה: "לוליטה" ו"ג'ינג'ר מאן". יש משום אירוניה בדבר — מן הדברים ה-טיפוסיים לכל התרושת של "ספרים מגונים" — שנבצר ממנו לכלול קטע מ"לוליטה" בילקוטו מח-מת חילוקי דעות שנפלו לימים בינו לבין נאבו-קוב. מי שהכיר לראשונה את הומברט הומברט בין דפי הכריכה הירוקה של הוצאת אולימפיה, יזכור לה חסד חווייתו של רגע מן הרגעים הגדו-לים בספרות זמננו. ראוי היה ג'ירודיאס שתעמוד לו אפילו זכות זו בלבד כדי לחסוך ממנו את הנגישות המשפטיות והפינאנסיות שנגשה אותו הוויקטוריאניות הגוליסטית עד שהושטק כליל.

אך מיטב הספרים שפירסם ג'ירודיאס נמכרים עתה בגלוי בכל דוכן ספרים — וזה סימן לרא-יית-הגולד שלו. את ילקוטו יש לדון לפי מה שיש בו. והרבה מדי יש בו דברים סרי-טעם הב-אים לנוול את החיים ואין עמם אלא צל צלה של תביעת זכות לערך ספרותי או לבגרות השכל.

אחרי חמישים עמוד של "פטמות מתקשות", "ירכיים המתפשקות ברוך" ו"נהרות חמים" ה-משתפכים מתוך האנאטומיה המשולהבת ולתו-כה, זועקת רוחך זעקת שבר, לא מתוך הזדעזעות שבצביעות, לא מפני שאתה עבד מסכן למוסכ-מות, עבד החונק את צוואר האביונה שלו, אלא מתוך שיעמום צרוף ומבחיל. אף הניאוף אי אפ-שר שיהא משעמם, צפוי מראש עד ליאוש עד כדי כך!

יש כמובן רגעים מסעירים: "חטא לארוחת הבוקר" מסתיים בנעימה דקה ומצחיקה של גי-בול-פה. ה"דבר הנשיי" נזקק לכל המלים הג-סות והדיוקים האנאטומיים בעצמה של ממש;

דה שאנו, מתוך חיינו שלנו, מתוך משאבי הזכרון והמאויים המיוחדים לנו, נמלא את החסר בתווי התמונה שצויר. טולסטוי הוא חפשי יותר ומסעיר יותר לאין ערוך מן הארוטיקנים החדשים, בשעה שהוא עוצר את שטף סיפורו על סף חדר-המיטות של קארנין, ואינו אלא מרמז על תחושה של תבוסה מינית, על-ידי משל הלהבה הדועכת או הרמץ המצטנן בתנור, תחושה שכל אחד מאתנו יכול לחיותה מחדש ולפרטה בפני עצמו. ג'ורג' אליוט היא חפשית, ונוהגת בקור-איה כאנשים חפשים, מבוגרים, בשעה שהיא מוסרת, על-ידי הטיית סגנון והלך-נפש, את האמת על ירח-הדבש של קאזובון ב"מידלמארץ", בשעה שהיא משאירה לדמיונו לדמות איך נאנסי סה דורותיאה על-ידי משהו אטום ומגושם במותו. התיאורים הללו מסעירים עד התהום, הם מעשירים ומגוונים את הכרתנו המינית הרבה יותר מאידיאליות-נרטיק-המשטף שברומאן "החפשי" של זמנו. אין שום הירות אמיתית בדקדוקים הפיסיולוגיים הכפויים של "הפורנוגרפיה הגבוהה", משום שלא יתכן יחס כבוד לקורא אשר את כוחו המדמה אתה מבטל כעפרא דארעא.

אף אין יחס כבוד לקדושת החיים האבטונומיים בדמויות הרומאן, לשלמות ההווייה האיתנה המביאה סופרים כסטנדאל, כטולסטוי וכהנרי גיימס להתהלך זהיר-זהיר עם הדמויות שיצרו בעצמם. הרומאנים הנכתבים לפי הכללים החדשים של חיווי טוטאלי צועקים באזני גיבוריהם: התפשטו, נאפו, סטו סטייה מינית זו או אחרת. כך נהגו משמרות הס"ס בשורות אנשים ונשים חיים. דומני שאין הבדל גמור בין שתי הגישות בכללן. אפשר שיש קשר עמוק יותר מכפי אנו משערים בין "החירות הגמורה" של הדמיון הארוטי בלי כבלים לבין החירות הגמורה של הסאדיסט. ואולי אין זה מקרה ששתי החירויות הללו נזדמנו בשעה היסטורית אחת. שתיהן פועלות על חשבון אנושיותו של הזולת, על חשבון זכותו היקרה ביותר של הזולת — הזכות לחיי רגש פרטיים. זהו הצד החמור ביותר. אפשר שההיסטוריונים שבעתיד יגדירו את התקופה הזאת במערב כעידן

"סכסוס" "מעשה ב'או... מצויים לכל דורש. שום צנזורה לא תשים עצמה לצחוק בהתקפה על הארוטיקה הסאדיסטית ופרוטרוטי מעשי סדום (לרבות הריחות) המפארים את "החלום האמריקני" של מילר. עד כאן טוב ויפה. אבל עלינו להבין היטב מדוע. הצנזורה היא דבר אוילי ודו-חם משתי סיבות אמפיריות: ראשית — הצנזורים הם אנשים שאינם טובים מאתנו, ושיקול דעתם אינו מחוסן מפני טעות או מפני צביעות יותר משיקול-דעתנו. שנית — הדבר אינו מעשי: מי שגמר אומר להשיג ספר מסויים, ישיג אותו. ואולי לא אין זה כלל ממין הטענה, שהפורנוגרפיה אינה משחיתה את נפש הקורא או שאינה מעוררת אותו למעשים רעים או פליליים. אפשר כן ואפשר לא. פשוט אין לנו די ראיות לכאן ולכאן. השאלה מורכבת הרבה יותר ממה שידו רבים מסני-גוריה הספרותיים של החירות הגמורה. אך אם אמרת כי הצנזורה אין בה תועלת ואין לנסותה, אין זאת אומרת שיש בכך משום שיחורר הספרות, ושהסופר זכה בתוספת חירות של אמת. נהפוך הוא: הכוח-המרגיש של הסופר חפשי הוא בשעה שהוא הומאני ביותר, בשעה שהוא מבקש להבין ולברוא מחדש את נפלאות השוני, המורכבות והקפיצות שבחיים על ידי מלים זהירות כל-כך, אישיות כל-כך ומלאות על גדותיהן רזי השיגור-שיח האנושי ככל שיד הלשון משגת. היפוכה הגמור של החירות הוא השבלונה, ואין לך דבר חפשי פחות, שוקט יותר על שמריו מתוך מוסכמות וגסות-רוח ריקנית, משורת מלים של ניב-בול-פה. הספרות היא דו-שיח חי בין הסופר לקורא אך ורק אם הסופר מכבד גם את בגרות דמיונו של הקורא וגם, באורח מורכב מאד אך מהותי, את השלמות, העצמאות והחיות בדמויות שהוא יוצר.

כבוד לקורא פירושו שהמשורר או המספר מניין את תודעת הקורא לשיתוף-פעולה עם תודעתו שלו בהצגת הדברים. אין הוא מספר הכל לפי שאין יצירתו ספר-לימוד לילדים או למפגרים בשכלם. אין הוא ממצה את כל אפשרויות התגובה של דמיון הקורא, אלא זוכה ונשכר מן העוב-

הסכימו נשי הפרופסורים לעשות מעשה-אונן לפי ני מצלמות החוקרים, נעשים חיי המין, ובפרט באמריקה, יותר ויותר לדבר שבפרהסיה. זהו דבר מכוער ומבוזה עד התהום, ועדיין אין אנו תופסים את השפעת הדבר על אישיותנו ועל מש-אבי רגשותינו, ממש כשם שאין אנו תופסים עד-יין את ההשפעה שמושפעים עצבינו מן ה"תת-ארוטיקה" המתמדת, מן האסוציאציות המיניות של הפרסומת המודרנית.

תהליך הברירה הטבעית יודע על אברים ותפקידים שנידלדלו מאין שימוש. הכוח לחוש ולדעת את יחידותו השברירית של הזולת עלול גם הוא להתנוון בחברה. ואין זה מקרה (וג'ורג' אורוול ידע זאת) כי הסטאנדארטיזאציה של חיי המין, אם על-ידי פריצות מוסתת ואם על-ידי פוריטאניות כפויה, היא בת-לוייה לטוטאליטא-ליות בפוליטיקה.

הנה כי כן הסכנה האורבת עתה לחירות הספרות ולחירותה הפנימית של החברה שלנו איננה סכנת הצנוורה ושמירת הלשון. הסכנה טמונה בביוזי קל-הדעת שמבוזה המספר הארוטי את קוראיו, את דמויותיו ואת הלשון. חלומותינו עוברים לסוחר בסיטונות.

השירה והסיפורת של המערב, דוקא משום שה-יו מלים שלא השתמשו בהן, מצבים שלא תיארו אותם תיאור ססגוני, משום שתבעו מן הקורא לא ציות עיוור אלא מענה חי, דוקא משום כך יכלו הללו להיות לאולפנא של דמיוננו, לתר-גיל המחודד את הכרתנו ועושה אותה אנושית יותר. עיקר המחלוקת שאני חולק על ספרים כגון ילקוט "אולימפיה" ועל הז'אנר הספרותי שהם מייצגים הוא לאו דווקא בשל השעמום שבהרבה מן החומר ובשל כתיבתו העלובה, אלא בשלכך שהאדם יוצא מן הספרים הללו פחות בן-חורין, פחות הוא עצמו, משנכנס לתוכם; שהם מניחים את הלשון דלה יותר, מסוגלת פחות להבנה חדשה ולריגשה חדשה, לא חירות חדשה עמם, אלא עבדות חדשה. בשם פרטיות האדם, הרף!

ההתקפה הכללית על פרטיות האדם, על התהלי-כים הדקים שבאמצעותם אנו מנסים להגיע לידי ייחוד עצמנו, לידי שמיעת ההד של הווייתנו המיוחדת. התקפה זו נערכת ברוב מחץ על-ידי עצם התנאים של טכנוקרטיה המונית אורבאנית, על-ידי החד-צורתיות של ברירותינו הכלכליות והמדיניות, על-ידי האמצעים האלקטרוניים הח-דשים של תקשורת ושכנוע, על-ידי חשיפתן הגו-ברת של מחשבותינו ופעולותינו להתערבות ול-ויסות סוציולוגיים, פסיכולוגיים וחמריים. יותר ויותר נדע פרטיות אמיתית, מרחב אמיתי לבחון ולנסות את רגשותינו, רק במסווה מצבים קיצו-ניים; התמוטטות עצבים, התמכרות לסמים, כש-לון כלכלי. מכאן החדגוניות והפומביות המבהי-לה המלוות חייהם של אנשים רבים כל-כך שהצ-ליחו למראה עינים. מכאן גם הצורך בגירווי עצ-בים שאכזריותם ותקפם הטכני הם ללא תק-דים.

יחסי מין הם, או צריך שיהיו, ממעוזי רשות-יחיד, רשות-לילה שבה יש להניח לנו לקבץ יחד את היסודות המפורדים והמורדפים של תודעתנו לידי סדר ומנוחה כלשהם שאין להפירם. דווקא בחווייה המינית יכול האדם לבדו, ויכולים שני בני אדם בנסיון זה למלוא איחוד וייחוד, לגלות את צביונה היחיד במינו של זהותם. זאת יכולים אנו למצוא למען עצמנו, מתוך הת-לבטות וכשלונות חוזרים ונשנים, את המלים, את התנועות, את הדימויים, המאצבים את הולם דמ-נו. בזה האופל והפלא המתחדש תמיד צריכים גם הגישושים וגם האור להיות שלנו בלבד.

הפרונגרפים החדשים חותרים תחת רשות-יחיד זו האחרונה, החיונית; הם עושים את פעו-לות הדימוי במקומנו. הם חומסים את המלים שברשות הלילה וצועקים אותן בראש חוצות עד שהן חלולות מתוכנו. דימויי משחק האהבים, הדברים המגומגמים שאנו נזקקים להם בשעות יחוד, באים אלינו באריזה מוכנה. החל במנהגי המיזמוז של גיל ההתבגרות ועד לאותו ניסוי שנערך באחרונה באחת האוניברסיטאות, ושבו